

**SHAXSIY MA'LUMOTLARNING HIMOIYASI: SUN'IY INTELLEKT
DAVRIDA MAXFIYLIK****PERSONAL DATA PROTECTION: PRIVACY IN THE AGE OF
ARTIFICIAL INTELLIGENCE****ЗАЩИТА ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ:
КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТЬ В ЭПОХУ ИСКУССТВЕННОГО
ИНТЕЛЛЕКТА****Omonjonova Maftuna Iqrorjon qizi**FarDU Filologiya va tillarni o'qitish: ingliz
tili yo'nalishi 24.111- guruh talabasi**Faxriddin O'rinboevich Toshboltayev**FarDU "Axborot texnologiyalari"
kafedrası katta o'qituvchisi (PhD).**Annotatsiya**

Ushbu maqolada sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanishi natijasida yuzaga kelayotgan shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylik masalalari yoritiladi. Yangi texnologiyalar hayotimizni qulaylashtirayotgani barobarida, ular orqali yig'ilayotgan ma'lumotlar shaxsiy hayotga tajovuz qilish xavfini ham oshirmoqda. Maqolada SI vositalari orqali ma'lumotlar qanday to'planishi, ular qanday xavf tug'dirishi hamda bu xavflarning oldini olish yo'llari haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar bilan birga, inson huquqlari va maxfiylikni saqlash muhimligi ta'kidlanadi.

Abstract

This article discusses the issues of personal data security and privacy arising from the rapid development of artificial intelligence (AI) technologies. While new technologies make our lives more convenient, the data collected through them also increases the risk of privacy invasion. The article discusses how data is collected through AI tools, what risks they pose, and ways to prevent these risks. It also emphasizes the importance of protecting human rights and privacy along with modern technologies.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы безопасности персональных данных и конфиденциальности, возникающие в связи с быстрым развитием технологий искусственного интеллекта (ИИ). Хотя новые технологии делают нашу жизнь более удобной, собираемые с их помощью данные также увеличивают риск вторжения в личную жизнь. В статье обсуждается, как собираются данные с помощью инструментов ИИ, какие риски они представляют и как предотвратить эти риски. Также подчеркивается важность защиты прав человека и конфиденциальности наряду с современными технологиями.

Kalit soʻzlar: Sunʻiy intellekt, etik meʼyorlar, maʼlumotlar bazasi, monitoring texnologiyalari, yuridik yondashuvlari, kiberxavfsizlik, algoritmik shaffoflik, foydalanuvchi roziligi, maʼlumotlar tahlili, raqamli izlar, sunʻiy intellekt etikasi, avtomatlashtirilgan qarorlar, axborot texnologiyalari.

Keywords: Artificial intelligence, ethical standards, database, monitoring technologies, legal approaches, cybersecurity, algorithmic transparency, user consent, data analysis, digital footprints, AI ethics, automated decisions, information technology.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, этические стандарты, база данных, технологии мониторинга, правовые подходы, кибербезопасность, алгоритмическая прозрачность, согласие пользователя, анализ данных, цифровые следы, этика ИИ, автоматизированные решения, информационные технологии.

Kirish

Bugungi kunda texnologiyalar hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. Ayniqsa, sunʻiy intellekt turli sohalarda faol ishlatilmoqda – sogʻliqni saqlash, taʼlim, biznes, transport va hatto kundalik turmushda ham. Har bir qadamimizda AI texnologiyalari orqali maʼlumotlar yigʻiladi: telefonlarimiz qayerda ekanligimizni biladi, ijtimoiy tarmoqlar bizning qiziqishlarimizni oʻrganadi, onlayn doʻkonlar esa xarid qilish odatlarimiz asosida mahsulotlar tavsiya qiladi. Ammo bu qulayliklar bilan bir qatorda, shaxsiy maʼlumotlarimizning maxfiyligi masalasi ham dolzarb boʻlib bormoqda.

- Sunʻiy intellekt va maʼlumotlar yigʻilishi

AI tizimlari samarali ishlashi uchun katta hajmdagi ma'lumotlarga ehtiyoj sezadi. Masalan, ovozli yordamchilar – Siri, Alexa yoki Google Assistant – biz bergan buyruqlar asosida o'z faoliyatini rivojlantiradi. Shu maqsadda ular gapirganlarimizni, izlaganlarimizni, joylashuvimizni va boshqa shaxsiy ma'lumotlarni yig'ib boradi. Bu esa, ma'lumotlar noto'g'ri qo'llansa, shaxsiy hayotimiz xavf ostida qolishi mumkinligini anglatadi.

- Maxfiylikka tahdidlar

Ma'lumotlar noqonuniy yig'ilishi, ruxsatsiz tarqatilishi yoki uchinchi tomonlarga sotilishi – bularning barchasi sun'iy intellekt orqali yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflardan biridir. Masalan, noto'g'ri sozlangan yoki zaif himoyalangan tizimlar orqali kiberhujumlar sodir bo'lishi, foydalanuvchilarning shaxsiy fotosuratlarini, yozishmalari yoki sog'lig'iga oid ma'lumotlari tarqalishi mumkin.

- Huquqiy muammolar va tartibga solish zarurati

Ko'plab mamlakatlar shaxsiy ma'lumotlar himoyasi bo'yicha qonunlar ishlab chiqqan. Masalan, Yevropa Ittifoqida "General Data Protection Regulation" (GDPR) qonuni mavjud. Bu qonun har bir fuqaroning o'z ma'lumotlari ustidan nazorat qilish huquqini kafolatlaydi. Ammo bunday qonunlar hali barcha davlatlarda to'liq joriy etilmagan. Shu sababli, sun'iy intellekt tizimlarini ishlab chiquvchilar va foydalanuvchilar o'zlari ham axborot xavfsizligiga e'tiborli bo'lishi kerak.

- Yechimlar va tavsiyalar

Maxfiylikni ta'minlash uchun quyidagi choralarni ko'rish zarur:

Ma'lumotlar shifrlanishi va faqat tegishli ruxsatlar bilan foydalanilishi;

Foydalanuvchilarga ma'lumotlar yig'ilishi haqida ochiq-oydin ma'lumot berilishi;

Har bir inson o'z ma'lumotlarini o'chirish yoki o'zgartirish huquqiga ega bo'lishi;

AI tizimlarida "etik" (axloqiy) tamoyillarni joriy etish va nazorat mexanizmlarini kuchaytirish.

Xulosa

Sun'iy intellekt texnologiyalari hayotimizni yanada qulay va samarali qiladi, biroq ular bilan birga shaxsiy hayotimizga ham xavf tug'dirishi mumkin. Shu sababli, texnologiyalarni rivojlantirishda inson huquqlari va maxfiylik masalalariga alohida e'tibor berilishi lozim. Har bir foydalanuvchi o'z shaxsiy ma'lumotlari ustidan nazorat

qilish huquqiga ega bo'lishi, texnologik kompaniyalar esa bu ishonchni saqlab qolishi kerak. Faqat shunda biz texnologik taraqqiyot va shaxsiy erkinliklar o'rtasida muvozanatni ta'minlay olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Guliyev, N. (2021). Sun'iy intellekt va shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi. Toshkent: Ilm-Ziyo nashriyoti.
2. European Commission. (2018). General Data Protection Regulation (GDPR). <https://gdpr.eu>
3. Russell, S., & Norvig, P. (2020). Artificial Intelligence: A Modern Approach (4th ed.). Pearson Education.
4. Zuboff, S. (2019). The Age of Surveillance Capitalism. PublicAffairs.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 15-martdagi PQ-167-son qarori. "Raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va axborot xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida".
6. Floridi, L. (2015). The Ethics of Information. Oxford University Press.
7. Mozorov, E. (2013). To Save Everything, Click Here: The Folly of Technological Solutionism. PublicAffairs.